

Lietuvos Respublikos diplomatinų atstovybių JAV
AKTUALIOS EKONOMINĖS INFORMACIJOS SUVESTINĖ

2023 m. rugsėjo mėn.

Lietuvos ir JAV ekonominis bendradarbiavimas	Šaltinis
<p>Lietuvos ir JAV verslo misija ir forumas Los Andžele. Rugsėjo 18-22 d. Los Andžele vyko Lietuvos verslo misija, kurios pagrindinis akcentas – verslo forumas „<i>Co-Creating the Future: Joining Forces for Innovation and Advancement at the Los Angeles - Lithuania Business Forum</i>“. Forume dalyvavo daugiau nei 150 dalyvių iš Lietuvos ir Kalifornijos verslo įmonių, dirbančių technologijų ir komunikacijos, gynybos, nulinės taršos, tvaraus maisto gamybos, prekybos ir jūrininkystės, kt. sektoriuose. Forumą atidarė ir Lietuvos ekonominį potencialą pristatė Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda, aktyvėjančiu dvišaliu bendradarbiavimu pasidžiaugė Kalifornijos universiteto Los Andžele (toliau - UCLA) prorektorius Darnell Hunt ir Los Andželo vicemerė Erin Bromaghim.</p> <p>Verslo misijos programa apėmė Lietuvos gynybos ir maisto industrijos, informacinių technologijų, Klaipėdos uosto ir kitų įmonių atstovų darbiniai susitikimai Kalifornijos valstijoje. Lietuvos IT įmonių klasteris <i>AmberTech</i> su 11 IT įmonių dalyvavo technologijų renginyje San Franciske <i>TechCrunch Disrupt</i>, organizavo kontaktų pusryčius. 12 Lietuvos maisto/gėrimų sektoriaus įmonių aplankė inovatyvias žemės ūkio įmones, importuotojus ir mažmeninės prekybos atstovus Kalifornijoje, Klaipėdos uosto delegacija lankėsi Los Andželo ir Hueneme uostuose, gynybos pramonės ir IT įmonės lankėsi <i>NASA Jet Propulsion</i> laboratorijoje, gynybos pramonės įmonėje Anduril ir kompiuterinių žaidimų industrijos vienoje iš lyderių <i>Riot Games</i>. Savaitės renginius užbaigė kartu su Los Andželo profesionalais surengtas įsitinklinimo renginys.</p> <p>Verslo misiją ir forumą organizavo Lietuvos generalinis konsulas Los Andžele kartu su kitomis Lietuvos diplomatinėmis atstovybėmis ir kitais partneriais Lietuvoje ir Los Andžele.</p>	<p>LR Prezidentas ŽUM LinkedIn</p>
Bendra ekonominė informacija	Šaltinis
<p>BVP. Patikslintais rugsėjo mėn. duomenimis, JAV BVP 2023 m. II ketv. didėjo 2,1 proc., palyginus su 2,2 proc. padidėjimu I ketv. 2023 m. II ketv. gyventojų pajamos didėjo 49 valstijose ir Kolumbijos apygardoje (didžiausias pajamų augimas – Niujorko valstijoje ir Vašingtone – 6,1 proc.), pajamos mažėjo 2,7 proc. vienintelėje Meino valstijoje.</p> <p>Prognuzuojama, kad 2023 m. pabaigoje JAV BVP pasieks 25896.00 mlrd. USD, 2024 m. - 26180.00 mlrd. USD, 2025 m. - 26678.00 mlrd. USD, t.y. BVP augimas vidutiniškai sieks po 1-2 proc. per metus.</p>	<p>Bureau of Economic Analysis Bureau of Economic Analysis Trading Economics</p>
<p>Palūkanų normos. Federalinis rezervų bankas (FED) savo rugsėjo 19-20 d. posėdyje paliko palūkanų normas 5.25-5.5% ribose. Tai yra aukščiausios palūkanų normos per pastaruosius 22 metus. Iki 2023 m. pabaigos FED rinksis dar į du posėdžius (spalio 31 d. – lapkričio 1 d. ir gruodžio 12-13 d.) ir, ekspertų vertinimu, šiemet reikėtų tikėtis dar vieno, bet jau paskutinio, palūkanų normos pakėlimo. 2024 m. galima tikėtis palūkanų normos mažinimo puse proc. Po FED rugsėjo mėn. posėdžio buvo išplatinta ateities ekonominių prognozių suvestinė (https://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/files/fomcprojtabl20230920.pdf), kuri indikuoja, kad aukštesnės palūkanų normos išsilaikys ilgesnį laiką.</p>	<p>Bankrate</p>

<p>Infliacija. Rugsėjo mėn. paskelbti duomenys rodo, kad rugpjūčio mėn. metinė infliacija siekė 3,7 proc. (liepos mėn. metinė infliacija buvo 3,2 proc.). Metinis infliacijos rodiklis atmetus maistą ir energiją buvo 4,3 proc., energijos kainos mažėjo 3,6 proc., maisto kainos didėjo 4,3 proc.</p>	<p>Bureau of Labor Statistics</p>
<p>Šventės. Remiantis rinkos analitikų atlikta apklausa, prognozuojama, kad JAV švenčių metu daugiau nei 75 proc. suaugusiųjų sumažins išlaidas neesminėms mažmeninės prekybos prekėms, o 92 proc. jau sumažino išlaidas per pastaruosius šešis mėnesius. Dažniausios išlaidų mažinimo kategorijos per pastaruosius šešis mėnesius buvo drabužiai ir kita apranga (63 proc.), restoranai ir barai (62 proc.) ir pramogos už namų ribų (56 proc.). Kitos didžiausios mažinimo kategorijos buvo bakalėjos prekės (54 proc.), pramoginės kelionės ir atostogos (53 proc.), elektronika (50 proc.). Nors infliacija sumažėjo, tačiau išlieka aukšta. Didėjantis ekonominis neapibrėžtumai ir neramumai darbo rinkoje, streikuojantys automobilių darbuotojai Detroite ir kt. faktoriai verčia atidžiau stebėti situaciją.</p>	<p>CNBC</p>
<p>JAV valstijų viešieji pirkimai. Rugsėjo 26 d. JAV nacionalinės viešųjų pirkimų pareigūnų asociacija (<i>National Association of State Procurement Officials</i>), ES ambasadų JAV atstovams pristatė JAV valstijų vykdomų viešųjų pirkimų tvarkas ir aktualijas. Pristatyme buvo akcentuota, kad valstijų vykdomi viešieji pirkimai yra lankstesni nei federaliniai viešieji pirkimai, juose pasiūlymus gali teikti verslo atstovai iš bet kurios užsienio valstybės, dažniausiai netaikomi „Buy American“ reikalavimai (išskyrus pirkimus finansuojamus federalinėmis lėšomis). JAV valstijos kiekvienais metais skelbia ~ 450 000 pirkimų, kurių vertė 4,5 trln. USD. NASPO internetiniame puslapyje www.naspo.org galima rasti išsamią informaciją apie viešuosius pirkimus pagal atskiras valstijas https://www.naspo.org/states/, rasti kiekvienos valstijos viešųjų pirkimų agentūrų kontaktus tiesioginiams paklausimams. Svarbus įrankis, kuri taip pat galima rasti NESPO interneto puslapyje – viešųjų pirkimų universitetas https://www.naspo.org/procurement-u/, kur galima rasti nemokamą mokamąją medžiagą, seminarus, kursus įmonėms, kurios norėtų dalyvauti JAV valstijų viešuosiuose pirkimuose.</p>	

<p>Technologijos, inovacijos, mokslas</p>	
<p>Dirbtinis intelektas (DI). Kalifornijos gubernatorius Gavin Newsom rugsėjo 6 d. pasirašė įsakymą, kuriuo siekiama padėti formuoti etiško, skaidraus ir patikimo DI ateitį valstijoje, tuo pat metu išlaikant Kaliforniją pasauline sektoriaus lydere. Įsakyme yra daug nuostatų, įskaitant reikalavimus dėl rizikos analizės ataskaitos, viešųjų pirkimų plano, naudingo DI ataskaitos panaudojimo, vystymo ir analizės sistemos, valstybės tarnautojų mokymų, teisinės veiklos ir DI poveikio įvertinimo, kt. Federaliniu lygiu J.Bideno administracija taip pat ėmėsi veiksmų, siekdama suvaldyti DI technologijų keliamas rizikas. Liepos mėn. administracija susitarė su 7 įmonėmis (Amazon, Anthropic, Google, Inflection, Meta, Microsoft, OpenAI) dėl savanoriškų atsakingo DI vystymo išipareigojimų, prie kurių rugsėjo mėn. prisijungė dar 8 įmonės (Adobe, Cohere, IBM, Nvidia, Palantir, Salesforce, Scale AI, Stability).</p>	<p>Kalifornijos gubernatorius</p> <p>Baltieji Rūmai</p>
<p>Puslaidininkiai. Rugsėjo mėn. JAV komercijos departamentas paskelbė išaiškinimą dėl Puslaidininkių ir mokslo įstatymo (CHIPS and Science Act) įgyveninimo. Pirmoji nuostata draudžia paramos pagal šį įstatymą gavėjams plėsti puslaidininkių gamybos pajėgumus į tam tikras užsienio šalis, antroji nuostata apriboja bendradarbiavimo galimybes mokslinių tyrimų arba technologijų licencijavimo srityse su tam tikrais užsienio subjektais.</p>	<p>Department of Commerce</p>
<p>Amazon. JAV federalinė prekybos komisija kartu su 17 valstijų padavė į teismą <i>Amazon</i>, pavadindama elektroninės prekybos milžinę monopolininku, „užgrobusi didžiąją internetinės mažmeninės prekybos ekonomikos dalį“. Vyriausybė tvirtina, kad tai padarė</p>	<p>WSJ</p>

užrakinant pardavėjus, kurie pasitiki savo galimybe pasiekti didžiulę <i>Amazon</i> klientų bazę, tačiau susiduria su vis didėjančiais mokesčiais ir <i>Amazon</i> taisyklių pakeitimais, kad liktų platformoje. Tuo tarpu klientai susiduria su „pablogėjusia“ patirtimi, kurią sudaro išpūstos kainos ir prastesnės kokybės paieškos rezultatai, kuriuos lemia nuolat augantys <i>Amazon</i> reklamos pardavimai. <i>Amazon</i> kaltinimus neigia, o investuotojai nėra labai sunerimę.	
Įmonių relokacija. Trilijonus dolerių generuojančios didžiosios finansų ir prekybos įmonės (tokios kaip DRW, IMC, CME, Cboe ir kt.) gali palikti Čikagą ir persikelti į kitas valstijas Čikagos merui B.Johnson laužant galvą kaip sumažinti miesto biudžeto deficitą. Įmonės indikuoja, kad jas neramina pastaruoju metu nagrinėjamas pasiūlymas įvesti mokesčius finansinėms transakcijoms. Skirtingai nei Kalifornijos ar Niujorko valstijoms, kurios nuo pandemijos pradžios dėl relokacijos neteko kompanijų už 2 trln. USD, Iliojaus valstijai pavyko išvengti didžiųjų išėjimo. Tačiau pernai valstijai buvo padaryta reputacinė žala, kai iš Čikagos į Majamį savo verslą perkėlė „Citadel“ savininkas, milijardierius Ken Griffin.	Chicago Tribune
Mažmeninė prekyba. Kovodamas su organizuotu mažmeninės prekybos nusikalstamumu, rugsėjo 14 d. Kalifornijos gubernatorius paskelbė, kad valstija skirs daugiau nei 267 mln. USD 55 miestams ir apskritims, kad padidintų suėmimų skaičių ir baudžiamąjį persekiojimą už tokius nusikaltimus. Problemos aktualumą iliustruoja prekybos tinklo <i>Target</i> sprendimas uždaryti devynias parduotuves keturiose valstijose, kadangi vagystės ir organizuotas mažmeninės prekybos nusikalstamumas kelia grėsmę tinklo darbuotojų ir klientų saugumui. <i>Target</i> teigia, kad nepaisant didelių investicijų į vagysčių prevencijos strategijas, verslo rezultatai tose vietose, kurias planuojama uždaryti, buvo netvarūs.	Kalifornijos gubernatorius ABC News
Kazino. <i>Bally's Chicago</i> iš Iliojaus žaidimų valdybos gavo leidimą pirmojo kazino Čikagoje veiklai. Prognozuojama, kad šiemet kazino uždirbs daugiau nei 100 mln. USD, miestas tikisi 2023 metais iš kazino gauti beveik 70 mln. USD, įskaitant vienkartinį 40 mln. USD išankstinį mokėjimą.	ABC Chicago

Energetika, transportas, klimatas	
Energetika. Rugsėjo 29 d. JAV administracija pristatė planą 2025-2029 m. Meksikos įlankoje sudaryti tik tris nuomos sutartis ofšorinės naftos gręžiniams. D. Trumpo administracijos pradinis pasiūlymas buvo sudaryti iki 47 nuomos sutarčių. J. Bideno administracijos sprendimu nepatenkinti pramonės atstovai, kurie siekė gauti daugiau leidimų Meksikos įlankoje, kurioje išgaunama 15 proc. visos JAV žaliosios naftos, tiek klimato šalininkai, kurie siekė iš viso uždrausti naftos gavybą Meksikos įlankoje. Šis administracijos pasiūlytas planas yra kompromisas - jis leidžia administracijai pasiūlyti daugiau federalinių vandenių švariai jūrinio vėjo energijai, nes, pagal Infliacijos mažinimo įstatymo nuostatas, administracija gali išduoti nuomos sutartis jūros vėjo jėgainių plėtrai, tik jei pasiūlė bent 60 mln. akrų naftos nuomai. Analitikai skeptiškai vertina tai, kad penkerių metų planas turės didelės įtakos JAV naftos gavybai – jūros nuoma negarantuoja naftos atradimo ir gali užtrukti iki 10 metų, kol bus tiriama ir išvystyta. Kita vertus, šiemet JAV naftos ir dujų gavyba turėtų pasiekti visų laikų aukščiausią lygį dėl efektyvesnių naftos ir dujų gavybos būdų.	CNN
Streikai. Rugsėjo 15 d. pirmą kartą per JAV istoriją United Auto Workers (UAW) pradėjo vieningą streiką prieš tris didžiuosius Detroito automobilių gamintojus – Chrysler, General Motors ir Ford. Skaičiuojama, kad prie streiko prisijungė 13 000 iš visų 146 tūkst. UAW narių, kurie dirba didžiajame Mičigano valstijos automobilių gamintojų trejete. Skaičiuojama, kad dėl streiko per pirmą savaitę gamintojai pagamino 20 tūkst. automobilių mažiau nei planavo, ekonominiai nuostoliai viršija 1,6 mlrd. USD. UAW žada, kad prie streiko gali prisijungti dar daugiau narių – tokiu atveju Detroito pagamintų automobilių gamyba sumažėtų net 150 tūkst. per savaitę. Derybose profsąjungos kelia reikalavimus dėl atlyginimų didinimo ir geresnių darbo sąlygų, tačiau darbdavių atstovai teigia	Economist Chicago Tribune

<p>negalintys patenkinti profsąjungos reikalavimų, nes turi investuoti pelną į brangų perėjimą nuo kuru varomų automobilių prie elektromobilių. Profsąjunga tai pat reikalauja teisės atstovauti darbuotojus, dirbančius elektromobilių baterijų gamyklose. Naujausios apklausos rodo, kad automobilių gamybos sektoriaus profsąjungos reikalavimus palaiko net 2/3 amerikiečių. Į UAW pusę stojo ir JAV prezidentas Joe Biden, pareiškęs, kad „didžioji trijulė“ turėtų pasidalinti rekordiniais pelnais su savo darbuotojais. Tuo tarpu kūrybinių industrijų profesinės sąjungos po 5 mėn. trukusių streikų rugsėjo mėn. pasiekė susitarimą su didžiausių Holivudo studijų ir gamybos kompanijų koalicija. 3 metų susitarimas atspindi Amerikos rašytojų gildijos siektus tikslus dėl tinkamų kompensacijų, įdarbinimo trukmės, personalo skaičiaus ir dirbtinio intelekto kontrolės.</p>	<p>APNews</p>
---	-------------------------------

Maisto pramonė ir žemės ūkis	
<p>Maisto kainos. Žemės ūkio departamentas prognozuoja, kad 2023 m. maisto kainos augs lėčiau nei 2022 m., tačiau vis tiek viršys istorinį vidurkį. Prognozuojama, kad 2023 m. visų maisto produktų kainos padidės 5,8 proc. (maisto kainos namuose padidės 5,1 proc., o maisto ne namuose kainos padidės 7,1 proc.): brangs jautiena ir veršiena (3,7 proc.), kita mėsa (4,1 proc.), paukštiena (3,3 proc.), žuvis ir jūros gėrybės (1,0 proc.), pieno produktai (3,9 proc.), riebalai ir aliejus (9,2 proc.). perdirbtų vaisių ir daržovių (8,6 proc.), cukraus ir saldumynų (9,4 proc.), grūdų ir duonos gaminių (8,8 proc.), nealkoholinių gėrimų (7,5 proc.). Prognozuojama, kad 2024 m. visų maisto produktų kainos padidės 2,2 proc. (maisto namuose kainos padidės 1,6 proc., o maisto ne namuose – 4,3 proc.).</p>	<p>Žemės ūkio departamentas</p>
<p>Maisto švaistymas. Žemės ūkio departamentas paskelbė apie papildomų 25 mln. USD investiciją į maisto švaistymo problemos mažinimo programas. Trečdalis viso JAV maisto nėra suvalgomas ir yra sugadinamas ar išmetamas.</p>	<p>Žemės ūkio departamentas</p>
<p>Kellogg Co. – JAV maisto pramonės įmonė – pranešė, kad jos direktorių valdyba patvirtino planą padalyti bendrovę į dvi dalis: <i>WK Kellogg Co.</i>, grūdų bendrovę, ir <i>Kellanova</i>, užkandžių įmonę, kurios būstinė bus Čikagoje. Įmonės padalijimas įsigaliojo spalio 2 d. <i>Kellogg</i> pranešė, kad pernai gryniesi pardavimai siekė daugiau nei 15,3 mlrd. USD, kurių didžioji dalis buvo gauta iš portfelio, kuris sudarys <i>Kellanova</i>, įskaitant tokius prekės ženklus kaip <i>Pringles</i> ir <i>Rice Krispies Treats</i>.</p>	<p>Chicago Tribune</p>
<p>Saldainių milžinas <i>Ferrero</i> Čikagoje atidarys savo pirmąją Šiaurės Amerikos tyrimų ir plėtros laboratoriją bei inovacijų centrą, kuriame dirbs apie 30–40 darbuotojų, o bendras <i>Ferrero</i> darbuotojų skaičius viršys 150. Liuksemburge įsikūrusi kompanija pastaraisiais metais išsiplėtė ir įsigijo Čikagoje įsikūrusią <i>Ferrara Candy</i>, <i>Lemonheads</i> gamintojus ir šokolado gamintoją <i>Fannie May</i>. 2018 m. ir 2019 m. ji įsigijo <i>Nestle</i> JAV saldainių verslą ir dalį <i>Kellogg</i> Šiaurės Amerikos užkandžių verslo. <i>Ferrero</i> pardavimai JAV per praėjusius metus išaugo daugiau nei 12%.</p>	<p>Chicago Tribune</p>
<p>Sandoriai. Supakuoto maisto įmonės ruošiasi sudaryti daugybę sandorių, siekdamas atnaujinti savo prekių ženklų portfelį, nes pandemijos metas įgytas turtas nyksta, o kainų kilimo nauda pradeda mažėti. Kaip pavyzdys, praėjusį mėnesį <i>Campbell Soup</i> sudarė 2,7 mlrd. USD sandorį dėl <i>Sovos Brands</i> įsigijimo, o <i>Unilever</i> Šiaurės Amerikoje įsigijo aukščiausios kokybės šaldyto jogurto prekės ženklą <i>Yasso</i>, o <i>Snickers</i> gamintojas <i>Mars</i> įsigijo sveiko maisto gamintoją <i>Kevin's Natural Foods</i>.</p>	<p>Reuters</p>

Parengė:

Jūratė Usevičiūtė, LR ambasados JAV pirmoji sekretorė, jurate.useviciute@urm.lt; Jolanta Vitkauskaitė, LR ambasados JAV pirmoji sekretorė, jolanta.vitkauskaite@urm.lt; Aistė Jakštienė, LR generalinio konsulato Čikagoje pirmoji sekretorė, aiste.jakstiene@urm.lt; Justina Jakavonytė, LR generalinio konsulato Los Andžele antroji sekretorė, justina.jakavonyte@urm.lt.